

TERV

Tétel: legyen f a g öregrési függvénye

(1) f multiplikatív $\Rightarrow g$ multiplikatív

$g \dashv \vdash \Rightarrow f \dashv \vdash$

Tétel legyen f a g öregrési függvénye

$$f(n) = \sum_{d|n} f(d) \mu\left(\frac{n}{d}\right) \quad \text{Möbius féle visszaváltási formula}$$

$$= \sum_{d|n} f\left(\frac{n}{d}\right) \mu(d)$$

$$\sum_{d \in \mathcal{A}} f(d) \mu(d)$$

1. Lemma: f egy multiplikatív számelméleti függvény.

~~$\Rightarrow f(1) = 0$~~ Ha f azonosan nulla akkor $f(1) = 0$ (az triviális)

Ha f nem azonosan nulla akkor $f(1) = 1$ (az érdekes)

Biz: tegyük fel hogy f nem azonosan 0

akkor lesz $f(1) = 1$

Vannak egyes $a \in \mathbb{N}$ amire $f(a) \neq 0$

Számoljuk ki $f(1 \cdot a)$ egy relatív prím 1 és a -hoz minden a -ra.

$$f(1 \cdot a) = f(1) f(a)$$

$$\cancel{f(a)} = \cancel{f(1)} \cdot \cancel{f(a)}$$

$$f(a) = f(1) \cdot f(a) \Rightarrow f(1) = 1 \quad \text{mert } f(a) \neq 0$$

Multiplikatív-e f ?

$$f(n) = n^3 - 6n^2 + 2$$

Válasszunk: Nem

$$f \neq 0 \quad (f(0) = 2)$$

az azonosan nulla

$f(1) = 3$ sem lehet multiplikatív

☹

Egy f függvény adott a minden helyen adott

Ha f multilineáris akkor elég minimális helyen ismerni

$$f(n) = f(p_1^{d_1} \dots p_s^{d_s}) = \underbrace{f(p_1^{d_1})} \dots \underbrace{f(p_s^{d_s})}$$

Ha ezek ismeretével akkor $f(n)$ is ismert

$$\begin{array}{ccccccc} p_1 & & A_{p_1,1} & A_{p_1,2} & A_{p_1,3} & & \\ & & A_{p_2,1} & A_{p_2,2} & A_{p_2,3} & & \\ & & & & & & A_{p_2,3} = f(p_2^3) \end{array}$$

Hogyan fűzhetjük a fennmaradtakat?

$$f(n) = \sum_{d|n} g(d) \quad \text{Ha } g \text{ ismeretében } f \text{ -t}$$

Ha f de g -t szeretnénk f ismeretében

$$f(1) = g(1)$$

$$f(2) = g(1) + g(2)$$

$$f(3) = g(1) + g(3)$$

$$f(4) = g(1) + g(4)$$

$$f(5) = g(1) + g(5)$$

$$f(6) = g(1) + g(2) + g(3) + g(6)$$

$$g(1) \quad g(2) \quad g(3) \quad \dots \quad \text{bél}$$

$$f(1) \quad f(2) \quad \dots \quad \text{rindmunka}$$

Fordítottan szeretnénk:

$$g(1) \quad g(2) \quad \dots \quad \text{rindmunka}$$

$$f(1) \quad f(2) \quad \dots \quad \text{bél}$$

$$g(1) = f(1) \quad \text{az első egyenletből}$$

$$g(2) = f(2) - f(1)$$

$$g(3) = f(3) - f(1)$$

$$g(4) = f(4) - f(1) - f(2)$$

$$g(5) = f(5) - f(1)$$

$$g(6) = f(6) - f(1) - g(2) - g(3) = f(6) - f(1) - f(2) - f(3) + f(1)$$

$$g(6) = f(6) - f(2) - f(3) - f(1)$$

$$g(4) = \underbrace{f(4)}_{f(1)} - \underbrace{g(2)}_{-f(1)+f(2)}$$

4, Föld tartomány van New York és az ABCD

7, karantén (hid) között van a b c d e f g

hid

a

b

c

d

e

f

g

tartomány

A, C

A, C

A, D

C, D

B, C

B, C

B, D

abszolút

abszolút

Van egy f fegy or élel balról és a pontok balról

Utolsó def

(E, P, f)

élel balról

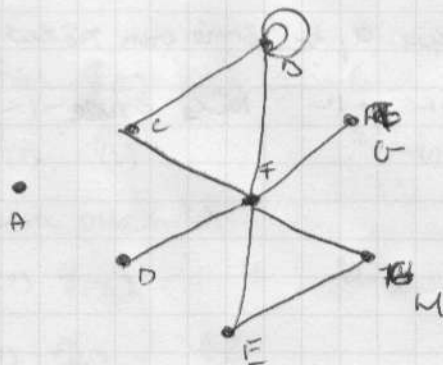
Pontok balról

$f: E \rightarrow$ rendezetlen páros, balról

Pont fegy:

Kellene a def

Örök gel fegyri or egy ponton ellentét élel és utolsó
előfűti Mivel magánmagyar lágy, egy novelt.

C fegy = 2

G fegy = 1

A fegy = 0

F fegy = 6

B fegy = 6

1, minden ponton van fegy

2, minden ponton fegy 0

3, egy ponton 2-vel fegy a fegyri

4, minden ponton fegyri van fegyri és fegyri fegyri

Total: $\frac{1}{2} a_1 + \dots + ds = 2e$ where e is a $\mathbb{Z}$ -divisor on S .

Kémia: egy lútot a levele

tent.

A, C

ad egy fűtő "A" rútr és egy fűtő "C"

mivel a 2-vel rendelkező $d_1 + \dots + d_5$ összeg

Tétel: Egy négyzet és a belvonalai fűző pontok négyzet

Bur Sequence d, yds a feet minor g-ben

Leeson $d_1'', \dots, d_m''$ ger a pairesar $d_1 \dots d_s$ rööst

desigen $d_1', \dots, d_r'$ er a reaktör - 11 -

$d_1'' + d_4'' + d_1' + \dots + d_0 = 2e$
 Folgerung: $d_1 + d_0$ ist gerade
 $\begin{matrix} \downarrow & \downarrow & \downarrow & \downarrow \\ \equiv 0 & \equiv 0 & \equiv 1 & \equiv 1 \end{matrix}$

$$V \equiv 0 \pmod{2}$$

~~{Total: eşit farklar or eşit oranlar $+1 = \text{silindirik}$ }~~

Def: egy öntefüggetlen zömök, grafit fehér színű
fém, van lehetett kovács élel, és duplex élel,
ardíveszár, rúti, és arányos.

Tétel: Egy felelőz az edzővel + 1 = Százalékos felelőz

So I buy bar well, keep from refer

Kendisi: fa-e o a qaf abirun seyyalatahn nige rat.

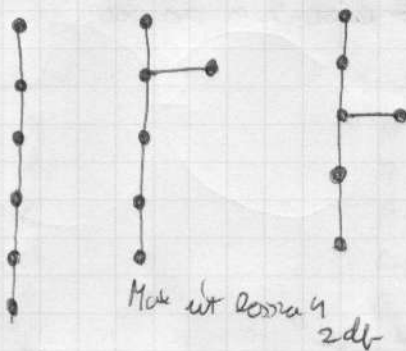
et debet fideri terrenti de me non ex a tunc.

 4 Partic fee

5 vertices

3 satir per

Maximális útak száma attól függ, hogy hány pontot fel

Max út hossza 5
1 db

Max út hossza 4
2 db

Max út hossza 3
2 db

Indukcióval:

Bázis: vegyünk 1 pontot, ekkor a fára 1
térközű út a pontot a mi $\neq$ fánál
egy 1 pontot és egy út tölti.

F' epifaktus

F' összefüggő F' maximális $\Rightarrow F'$ fa

F' -ben egy új pont és egy él hozzá $+1 =$ csak másként lehet 1-et hozzá
adhatunk. Helyesre az állítás.

Ha 1 pontot és a fát hozzá adunk a fát áll $0+1=1$
csak másként
állás

Kérdés: miként lehet egy új pont egy fára?

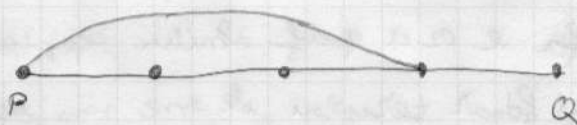
Lemma: egy ^{új pont} ^(amikor van) fára mindig van 1 fát hozzá.

0 pont, 1 pont fára nem lehet.

0 pont, 1 pont fára nem lehet.

Bizonyítás:

Nézzük egy maximális utat u F' -ben / egy új pont F' -ben
van el./

Ha P -ből nem fut ki több él akkor új pont

Feltételezhetjük hogy P -ből fut ki egy új él (e)

u és egy u -n áthaladó útfa fut át u nem maximális $\Rightarrow$

$\Rightarrow e$ az új fa

Most látni fogjuk

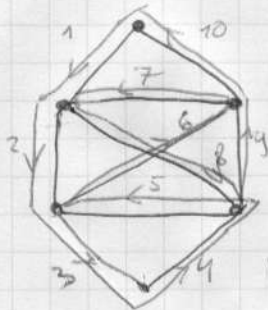
az állítást hogy 2 db 1 fát lehet használni

Euler-féle Befejezés

Adott egy G gráf. Olyan bejárt gráfot keresünk mely minden ~~csomópont~~ csomópontunkon szomszoros és minden csomópontunkon a bejárt gráfba.

PL

Mi van ha van egy csomópontunk?
Nem ábrát is...

Feltétel Euler-féle befejezés létezésére.

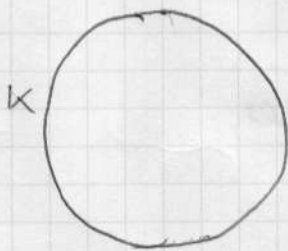
- 1, Ha G nem összefüggő akkor olyan befejezés nincs. (és van el a nem összefüggő - nem összefüggő)
- 2, Minden csomópontunkon szomszoros
- 3, G páros

Tétel egy gráfban van Euler-féle befejezés ha (1)(2)(3) teljesül

Bizonyítás: válasszunk egy pontot P -t P -ből induló útvonal

A gráfban nem O . Legyen 2 . P -ből induló útvonal

Most vizsgáljuk elhárul egy G gráfban a P -ből induló útvonal O szomszoros 2 egy csomópontunkon van egy 2 csomópontunkon. Ez végpontunk lehet az útvonal. Az útvonal végpontunk van egy csomópontunkon (K)

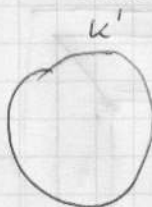
Ha K gráfban G -törés élét akkor megvan az Euler-féle befejezés.

Dalok is K élét.

G' gráfban G élét $(1)(2)(3)$

Struktúra egy K' gráfban G' -ben

Struktúra struktúrában nem tovább vizsgáljuk

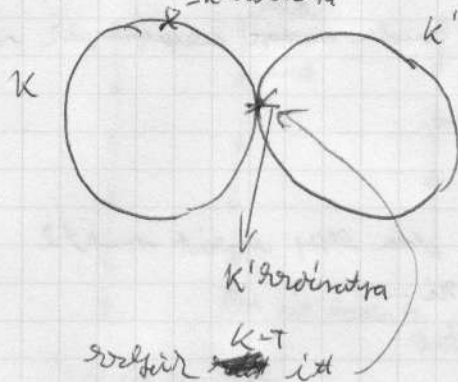

Lehet-e egy K és K' csomópontunk. (Ez lehet, lehet)

K egy struktúrában kell vizsgálni K' struktúrában
Lehet-e a gráf és nincs élét nem vizsgáljuk?

k és k' összeegyeztethető a helyes névvel
- k valószínű

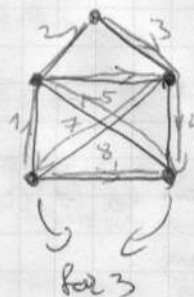

Most ismerjük az egész a nyelvről is
az eljárás előbb-utóbb szeretn.

Eulen Seile von Er halt rest

Guln. Lede ut. alal oregon leqirant gresur egey munden elt 1000 emtaw.
 is non feltexaul faktor nime a gresurten.

PL

Tétel: Euler-féle út létezik-e a "örösfüzeg" néps és mennyet
főzők város hálójában?

Bu: İşletme P, Q a taitatları için taitat ziraatları P-T ve Q-T
ağırlıkta maddeler taitatları için taitatlar.

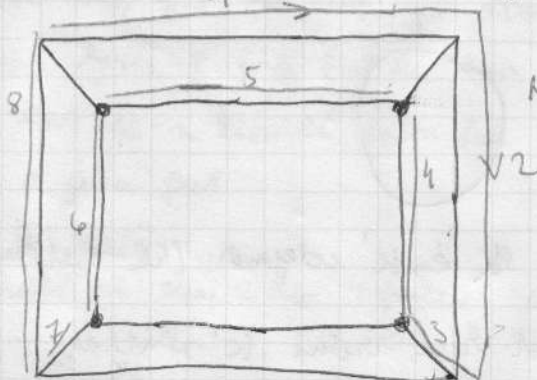
Akhirnya or di "n" tetak

Lez egy Euler féle kör dolgot mi a PQ él.

Hamilton gele beğendi

Adatt egy 6 fős olyan beérkezett kérésre amire most nem volt
1. az ember és a másik a jövőre a reaktív.

Pelée

Membran feile nur

GROUPOIDOK

Def: adott a G halmaz és legyen $\circ$ egy binary művelet a G -n
 az az a művelet nem vektor $a \in G$ -ból

$A(G, \circ)$ egy csoport ha

$\rightarrow$ a művelet asszociatív $(a \circ b) \circ c = a \circ (b \circ c)$

$\rightarrow$ egységelem létezése $\exists e \in G \quad a \circ e = e \circ a = a$

$\rightarrow$ inverzum létezése $\forall a \in G \exists a^{-1} \in G$ úgy, hogy $a \circ a^{-1} = a^{-1} \circ a = e$

Pé 1. Milyenek lehetnek a csoportok? - e az alábbiak közül
 / a megadott művelettel?

a, $(\mathbb{R}, +)$

b, $(\mathbb{Z}, +)$

c, $(\mathbb{Z}, \cdot)$

d, $(\mathbb{R}, \cdot)$

e, $(\mathbb{N} \setminus \{0\}, \cdot)$

f, $G = \{\pm 1, \pm i\}$

$(G, \cdot)$

Tétel: G egy csoport $a \in G$ ellen a^{-1} egyértelmű
(a -nak más inverze)

Bizonyítás: tegyünk b és c az a inverze G -ben

$$a \cdot b = e \quad (1)$$

$$b \cdot a = e \quad (2)$$

$$a \cdot c = e \quad (3)$$

$$c \cdot a = e \quad (4)$$

Nézzük a $b \cdot a \cdot c$ -t

$$c = e \cdot c = \underset{\substack{\uparrow \\ (2) \\ \text{mialt}}}{(a \cdot b)} \cdot c = \underset{\substack{\uparrow \\ \text{asszociativitás}}}{b(a \cdot c)} = \underset{\substack{\uparrow \\ (3) \\ \text{mialt}}}{b \cdot e} = b$$

Tétel: G egy csoport $a \in G$ ellen $(a^{-1})^{-1} = a$.

Bizonyítás G -ben minden elemnek van inverze így a^{-1} -nek legyen x és b

$$(a^{-1}) \cdot b = e \quad (1)$$

$$b \cdot (a^{-1}) = e \quad (2)$$

Legyünk erre így $(a^{-1}) \cdot a = e \quad (3)$

$$a \cdot (a^{-1}) = e \quad (4)$$

ebből $b = a$ adódik

Tétel: G egy csoport, $a, b \in G$ ellen $(a \cdot b)^{-1} = b^{-1} \cdot a^{-1}$ (inverz tétel)

Bizonyítás: G -ben minden elemnek van inverze így $a \cdot b$ -nek is legyen c .

$$(a \cdot b) \cdot c = e \quad (1)$$

$$c \cdot (a \cdot b) = e \quad (2)$$

Legyünk erre:

$$(a \cdot b)(b^{-1} \cdot a^{-1}) = e \quad (3)$$

$$(b^{-1} \cdot a^{-1})(a \cdot b) = e \quad (4)$$

$$(a \cdot b)(a^{-1} \cdot b^{-1}) = [a(b \cdot b^{-1})]a^{-1} = [ae]a^{-1} = aa^{-1} = e$$

Ebből az asszociativitás így $c = b^{-1} \cdot a^{-1}$

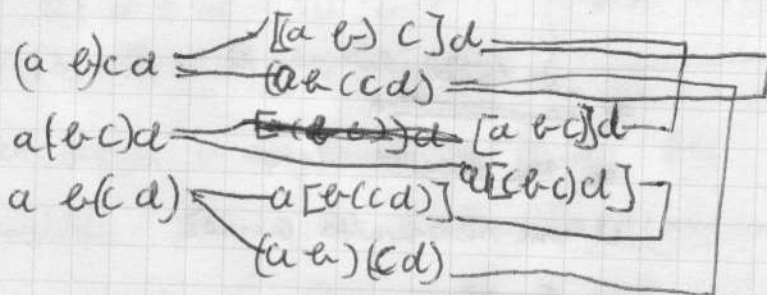
c is és $b^{-1} \cdot a^{-1}$ is inverze az ab -nek

De az inverz egyértelmű

Milyen mutatjuk meg hogy egy G is teljesíti ezeket a feltételeket?
azaz egy zártfeladat (semidistributív):

~~abcde~~
(a b) d

a b c d e

$$(a b)(c d) = (a b) \times = a(b \times) = a[b(c d)]$$

"Tétel:

Hosszú sorokat nem érintve a zárójelrendre "

RÉSZCSOPORTOK

$(G, \cdot)$ egy csoport

azt jelenti

G egy halmaz

$\cdot$ függvény $(\cdot : G \times G \rightarrow G)$ két művelet

vagyis egy $M \subseteq G$

$\cdot$ -t megmutatjuk $M \times M$ -ra

$\cdot|_{M \times M} : M \times M \rightarrow G$ de ha M -ben lenne akkor $\cdot$ magánítva $M \times M$ -ra akkor művelet lenne M -n

Egy műveletet tessék fel egy $\cdot|_{M \times M}$ -ra művelet M -n

van egy halmaz M

van egy művelet $\cdot|_{M \times M}$

megmutatjuk $(M, \cdot|_{M \times M})$

Csoport-e?

Ha van akkor azt mondjuk egy M részcsoportha G -nek

Példa

1, $G = \{0, 1, 2, 3\}$

$\cdot$ művelet G -n

$\cdot$	0	1	2	3
0	0	1	2	3
1	1	2	3	0
2	2	3	0	1
3	3	0	1	2

00	→ 0
01	1
02	2
03	3
10	1
11	2
12	3
13	0
↓	↓

$$H = \{0, 3\}$$

$$\text{Hogy n\u00e9z} \quad \cdot \mid M \times M = *$$

$$\text{azaz } M \times M \rightarrow G \text{ f\u00fcggv\u00e9ly}$$

•	0	1	2	3
0	0	1	2	3
1	1	2	3	0
2	2	3	0	1
3	3	0	1	2

- \u00e9nt\u00e9rt\u00e9slete nem M
* nem ~~id\u00e9~~ G -a

az nem n\u00edvelet M -n

is nem n\u00e9zessz\u00e1rta G -n\u00e9z

~~$$H = \{0, 2, 3\}$$~~

*	0	3
0	0	3
3	3	2

$$K = \{0, 2\}$$

$$\text{Hogy n\u00e9z} \quad \cdot \mid K \times K = \otimes$$

•	0	1	2	3
0	0	1	2	3
1	1	2	3	0
2	2	3	0	1
3	3	0	1	2

⊗	0	2
0	0	2
2	2	0

⊗ n\u00edvelet K -n

H\u00e1r sz\u00e9l a sz\u00e1r \u00e1ll\u00e1nd\u00edthat
v\u00e9ll \u00e1ll\u00e1nd\u00edthat.

⊗ n\u00edvelet K -n ✓

⊗ asszociat\u00edv ✓

$$(x \otimes y) \otimes z = x \otimes (y \otimes z) \text{ minden } x, y, z \in K$$

$(0 \otimes 0) \otimes 0$	0	$0(0 \otimes 0)$	0
$(0 \otimes 0) \otimes 2$	2	$0(0 \otimes 2)$	2
$(0 \otimes 2) \otimes 0$	2	$0(2 \otimes 0)$	2
$(0 \otimes 2) \otimes 2$	0	$0(2 \otimes 2)$	0
$(2 \otimes 0) \otimes 0$	2	$2(0 \otimes 0)$	2
$(2 \otimes 0) \otimes 2$	0	$2(0 \otimes 2)$	0
$(2 \otimes 2) \otimes 0$	0	$2(2 \otimes 0)$	0
$(2 \otimes 2) \otimes 2$	2	$2(2 \otimes 2)$	2

negat\u00edv asszociat\u00edv \u00e1ll

Egys\u00e9gism

0 egys\u00e9gism

1-es (minden elemre kell ennie)

n\u00edvelet \u00e1ll\u00e1nd\u00edthat

$$0^{-1} = 0 \quad 2^{-1} = 2$$

K -n\u00e9zessz\u00e1rta G -n\u00e9z

Részesen értelmezve tovább alsó

- (1) $M \neq \emptyset$
  - (2) $a \in M \Rightarrow a^{-1} \in M$
  - (3) $a, b \in M \Rightarrow ab \in M$
- } ita 3 dolgot kell vizsgálni

Tétel: Legyen G egy csoport $M \subseteq G$ f.e. (1)(2)(3) áll $\Rightarrow M$ részcsoport G -ben

Bizonyítás: Kétféle lenne egy $|M \times M|$ -ra művelet M -n

- 1) $*$ asszociatív $\checkmark$ ~~asszociatív~~ $*$
- 2, van egységelem $(M, *)$
- 3, van inverz $(M, *)$ -ben

1, Ha lenne $x, y, z \in M$

$$x * y * z = x * (y * z)$$

ebből egy lenne G -ben

2, Legyen e a G egységeleme

$$M \neq \emptyset \Rightarrow \text{van } a \in M \Rightarrow a^{-1} \in M$$

$\downarrow$
2a b-heli inverz

$$a, a^{-1} \in M \Rightarrow a a^{-1} \in M$$

$$e \in M$$

$$e \cdot b = b$$

$$b \cdot e = b$$

mivel $b \in M$

MELLÉKOSZTÁLYOK

$(G, \cdot)$ csoport

$M \subseteq (M \times M)$ részcsoport

Értelmezve egy relációt az $a \equiv b$ szorron

$$a \equiv b \pmod{M} \Leftrightarrow a b^{-1} \in M$$

$$1 \equiv 3 \pmod{4}$$

$$1 \cdot 3^{-1} = 1 \cdot 1 = 2 \in 4$$

Állítás: $\equiv$ ekvivalencia reláció

Bizonyítás:

1) reflexív

$$a \equiv a \pmod{M} \text{ mivel } a \in M$$

a

$$\underbrace{a a^{-1}}_e \in M$$

$$2, \equiv \text{szimmetrikus} \quad a \equiv b \pmod{M} \Rightarrow b \equiv a \pmod{M}$$

$$a \cdot b^{-1} \in M$$

$$a \cdot b^{-1} \in M$$

$$b \cdot a^{-1} \in M$$

$$(a \cdot b^{-1})^{-1} = (b^{-1})^{-1} (a^{-1}) = b \cdot a^{-1} \in M$$

3, $\equiv$ Transzitiv

$$a \equiv b \pmod{M}, b \equiv c \pmod{M} \Rightarrow a \equiv c \pmod{M}$$

$$a \cdot b^{-1} \in M$$

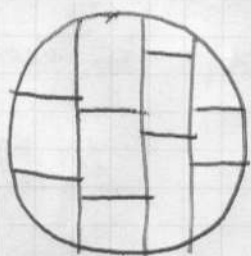
$$b \cdot c^{-1} \in M$$

$$(a \cdot b^{-1}) (b \cdot c^{-1}) \in M$$

$$[a(b^{-1}b)]c^{-1} \in M$$

$$a \cdot c^{-1} \in M$$

A $\mathbb{G}$ -Halmaz fel van bontva ekvivalencia osztályokra

$$[a] = \{x : a \equiv x \pmod{M}\}$$

az a elem ekvivalencia osztálya

Hogyan néz ki $[a]$?

$$x \in [a] \Leftrightarrow a \equiv x \pmod{M}$$

$$a \cdot x^{-1} \in M \Rightarrow a \cdot x^{-1} = h$$

$$(a \cdot x^{-1}) \cdot x = h \cdot x$$

$$a(x^{-1}x) = h \cdot x$$

$$a = h \cdot x$$

$$h^{-1}a = h^{-1}(h \cdot x)$$

$$h^{-1}a = (h^{-1}h) \cdot x$$

$$h^{-1}a = x$$

$$\text{Szállás } [a] = M_a$$

$$M_a = \{ha : h \in M\}$$

Bizonyítás $[a] \subset M_a$ és $[a] \supset M_a$

valamint $x \in [a]$ és látjuk, hogy $x \in M_a$

$$a \equiv x \pmod{M} \Rightarrow a \cdot x^{-1} \in M \Rightarrow a \cdot x^{-1} = h \Rightarrow a = h \cdot x$$

EH

$\sim$

$\sim$

$\sim$

~~h~~

$$h \Rightarrow a = hx \Rightarrow h^{-1}a = x \Rightarrow x \in H_a$$

G -egy sorát M részesít

A M részi felbontási mellékrendű G -egy partíciója

G_S derék mellékrendű uniója

$$G = Ma_1 \cup \dots \cup Ma_s$$

$a_1, a_2, \dots, a_s$ elemek teljes reprezentációt nyújt az M modulo M

Transzformáció is bijektív.

S : mellékrendű része H G -ben valóban is bijektív

$$\text{Teljes } |G:M| \text{ v. } (G/M)$$

Lemma: A számítható mellékrendűben azonos méretű elem van

$$(|Ma_1| = |Ma_2| \text{ minden } a_1, a_2 \in G)$$

speciálisan $|M \cdot a| = |M|$

Bizonyítás

Definíció egy $f: M \rightarrow Ma$

$$f(h) = ha \text{ megmutatjuk hogy } f \text{ egy bijektív}$$

$$\text{In } f = Ma$$

Sőt az kell már hogy f 1-1

$$f(h_1) = f(h_2) \Rightarrow h_1 = h_2$$

$$h_1 a = h_2 a \Rightarrow h_1 = h_2$$

(Bízzunk benne a^{-1} -vel felbontás)

III. Lagrange tétele:

Méretű G -ben

Legyen G egy véges csoport, akkor $|G| = |M| |G:M|$

speciálisan $|M| \mid |G|$

Bizonyítás: Bontsuk fel G -t M méretű felbontási mellékrendűre

$$G = Ma_1 \cup \dots \cup Ma_s$$

$$|G| = |Ma_1| + \dots + |Ma_s| \text{ mert } Ma_i \text{ k disjointok}$$

$$|G| = \underbrace{|M| + \dots + |M|}_s \text{ mert } |Ma_i| = |M|$$

$$De s = |G:M|$$

$$|G| = |M|s$$

$$|G| = |M| |G:M|$$

ELEM RENDJE

G csoport

$a \in G$.

a rendje egy nem negatív egész n .

~~úgyis teljesül $a^0 = e$ és $a^n \neq e$~~

úgyis teljesül $a^n = e$ és $a^m \neq e$ ha $1 \leq m \leq n-1$

Ha a^n csak nem e akkor a rendje ∞

jelölés $|a|$ v. $o(a)$

Tétel: Ha $a^m = e$ akkor $|a| \mid m$

Bizonyítás: Legyen $|a| = n$.

Lehetne legyen $n \nmid m$

Összead el m -t n -el maradékosan

az $q, r \in \mathbb{Z}$ amire $m = nq + r$ $0 \leq r \leq n-1$

Számoljuk ki a^m -t

$$a^m = a^{nq+r} = a^{nq} \cdot a^r = \underbrace{(a^n)^q} \cdot a^r = a^r$$

$$\text{De } a^m = e \quad a^r = e$$

a rendje n

$$a^n = e \quad \text{és} \quad a^r \neq e \quad \text{ha} \quad 1 \leq r \leq n-1 \Rightarrow r = 0$$

$$\text{Így } m = nq \Rightarrow n \mid m$$

Tétel: Ha a rendje n , akkor $a^{\frac{n}{d}}$ rendje

$$\frac{n}{d} \text{ ahol } d = \text{lko}(2, n)$$

Bizonyítás:

$$\text{Legyen } d = \text{lko}(2, n)$$

Legyen $a^{\frac{n}{d}}$ rendje m

$$\text{Lehetne } m = \frac{n}{d}$$

Standard trükk $m \mid \frac{n}{d}$ és $\frac{n}{d} \mid m$

$$\text{Számoljuk ki } (a^{\frac{n}{d}})^{\frac{n}{d}} = a^{\frac{n}{d} \cdot \frac{n}{d}} = a^{\frac{n^2}{d^2}} = \underbrace{(a^n)^{\frac{n}{d^2}}} = e$$

$$\text{Ebből következik } m \mid \frac{n}{d}$$

vésszer $(a^2)^m = e$ ~~azaz $a^{2m} = e$~~

$\Rightarrow a^{2m} = e$

$n/2 \cdot m \Rightarrow \left(\frac{n}{d}\right) \left\| \left(\frac{2}{d}\right) m\right.$

hellyen $\frac{n}{d} \mid m$

Emelkedés: $a \mid b \cdot c$ b relatív prím a -val
 akkor $a \mid c$

$1 = u \cdot a + v \cdot b \Rightarrow c = \underbrace{u \cdot a \cdot c}_{a \mid} + \underbrace{v \cdot b \cdot c}_{a \mid} \Rightarrow a \mid c$

Tudjuk hogy $\text{sz}(n/2) = d$

$\text{sz}\left(\frac{n}{d}, \frac{2}{d}\right) = 1$

$\frac{n}{d}$ és $\frac{2}{d}$ relatív prímek

$\left(\frac{n}{d}\right) \left\| \left(\frac{2}{d}\right) m \Rightarrow \frac{n}{d} \mid m$ ✓

Tétel G egy véges csoport $a \in G$
 akkor $|a| \mid |G|$

Bizonyítás: Lagrange tételét egyszerűen bebizonyítani

ahogy kell egy M részre az egyszerűen tagozható n
 legyen $M = \{e, a, a^2, \dots, a^{n-1}\}$

Állítom M részre az a -ról

(1) $M \neq \emptyset$ ✓

(2) $u, v \in M \Rightarrow u \cdot v \in M$ ✓

(3) $u \in M \Rightarrow u^{-1} \in M$ ✓

$\underbrace{u}_{a^i} \underbrace{v}_{a^j} \in M$
 $a^i \cdot a^j$

Számoljuk ki $uv = a^i a^j = a^{i+j}$

$a^{-1} = a^{n-i}$

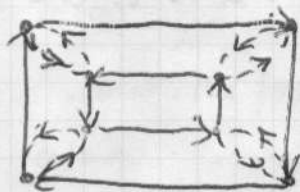
Hány eleme van M -nek?

$$|M| = n$$

Lagrange tétele miatt $|M| \mid |G|$

$$n \mid 6 \Rightarrow |G| \mid 6$$

CAYLEY GRÁFOK

2 egy gráf

8 csomópont van

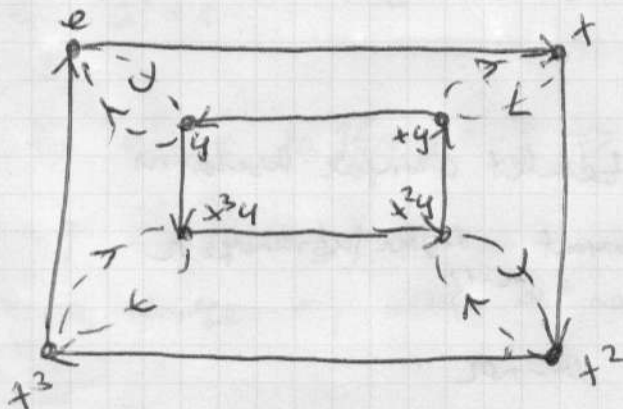
először: 8 rel és 8 megfigyelhető irányított

2 egy 8 elemű csoport része

$$a \xrightarrow{b} b = ax$$

$$c \xrightarrow{d} d = cy$$

A gráf 1 mentéssel is leírható: $e \rightarrow a$

diéder csoport

A csoport elemei:

$$e, x, x^2, x^3, y, xy, x^2y, x^3y$$

6 szorzótábla:

rel
major egy feladat
de nem

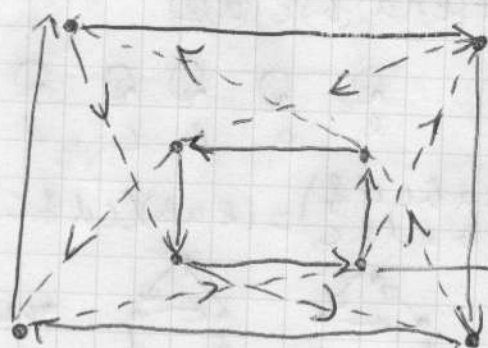
$$(xy)(x^2y) = (xy)x \cdot y = x^3$$

ide tart az egyen

$$(x^3y)x^3$$

	e	x	x^2	x^3	y	xy	x^2y	x^3y
e								
x								
x^2								
x^3								
xy								
x^2y								
x^3y								

A graféket meg lehet vizsgálni a normalitásra.

Geometrical Space

if vanulhat az en az a rendjét

NORMALIS RÉSZESPORT

G-csoport

M a G részcsoportja

Azt mondjuk legrs M normális részcsoportja G -nek ha

$Hg = gH$ minden $g \in G$ -re

↓

mondjuk $M = \{h_1, \dots, h_s\}$

$Hg = \{h_1g, h_2g, \dots, h_sg\}$

$gH = \{g \cdot h_1, g \cdot h_2, \dots, g \cdot h_s\}$

$Hg = gH$

de az nem feltétlenül áll legrs
 $h_1g = gh_1$

Ször mindig rendezhetjük legrs az első lista a második lista
egy permutációval

I. Példa G -t a Cayley gráfjával adhat meg

Mit G elemei?

$G = \{e, u, u^2, uv, uv^2, u^2v\}$

legrs van az G normalitására

	e	u	u ²	uv	uv ²	u ² v
e	e	u	u ²	v	uv	u ² v
u	u	u ²	e	uv	u ² v	v
u ²	u ²	e	u	u ² v	v	uv
uv	v	u ² v	uv	e	u ²	u
u ² v	uv	v	u ² v	u	e	u ²
u ² v	u ² v	uv	v	u ²	u	e

	e	a	b	c	d	f
e	e	a	b	c	d	f
a	a	b	e	d	f	c
b	b	e	a	f	c	d
c	c	f	d	e	b	a
d	d	c	f	a	e	b
f	f	d	c	b	a	e

$$(e a b c d f) = (e a b c d f) = (e)(a)(b)(c)(d)(f)$$

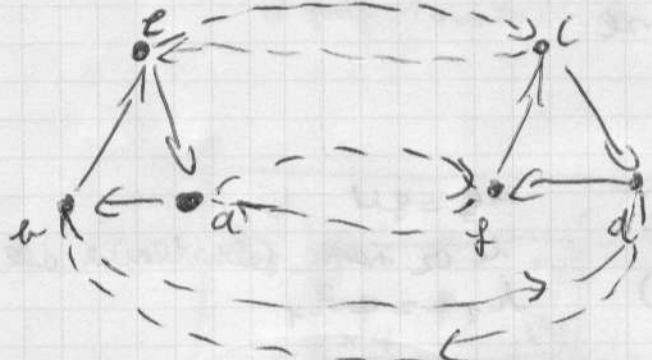
$$(e a b c d f) = (e a b c d f)$$

$$(e a b c d f) = (e a b c d f)$$

2. egy szimmetrikus reláció

$$(e a b c d f) = (e c)(a f)(b d)$$

Legyen $M = \{e, v\}$

allítás M a G részreláció

1. $H \neq \emptyset$
2. $a, b \in M \Rightarrow ab \in M$

a	b	ab
e	e	e
e	v	v
v	e	v
v	v	e

3. $a \in M \Rightarrow a^{-1} \in M$

a	a^{-1}
e	e
v	v

Normális-e M ?

$Mg \stackrel{?}{=} gH$ minden $g \in G$ -re

g	$\overset{2g,vg}{\overbrace{Mg}}$	$\overset{ge,gv}{\overbrace{gH}}$	
e	eV	eV	✓
u	u, u^2V	u, uV	szé nem egyenlő
u^2			
$\vdots$			

M nem normális

definiáljuk $K = \{e, u, u^2\}$

Nézzük meg K -t,

(1) $K \neq \emptyset$ ✓

(2) $a, b \in K \Rightarrow a \cdot b \in K$

a	b	ab
e	e	e
e	u	u
e	u^2	u^2
u^2	e	u^2
u^2	u	u
u^2	u^2	e

} $\in K$

K a G normális résnégyesével.

(3) $a \in K \Rightarrow a^{-1} \in K$

a	a^{-1}
e	e
u	u^2
u^2	u

} $\in K$

K szint az G inverzártányos

K résnégyes G -re

Normális-e K ?

$Kg = gK$ minden $g \in G$ -re

g ~~Kg~~ Kg
 $\{eg, ug, u^2g\}$ }

	Kg			gk			
g	e	u	u^2	e	u	u^2	
e	e	u	u^2	e	u	u^2	✓
u	u	u^2	e	u	u^2	e	✓
u^2	u^2	e	u	u^2	e	u	✓
v	v	uv	u^2v	v	u^2v	uv	✓
uv	uv	u^2v	v	uv	v	u^2v	✓
u^2v	u^2v	v	uv	u^2v	uv	v	✓

K Normális négyzetes G -ra

Faktor csoportok

Egy csoport részhalmaza

G csoport

M normális részcsoport G -ben

Most egy új csoport részhalmaza

M az új csoport

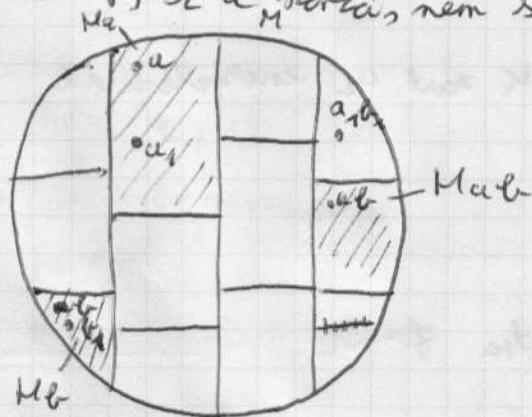
Melanci $a \in G$ M részcsoport mellékletét (transzfer felelőse)

$$M = \{Ma : a \in G\}$$

Művelet M -ben

$$(M \cdot a)(M \cdot b) = M \cdot ab$$

Lehet hogy az a része, nem is lehet?

$Ma = Ma_1$ $Mb = Mb_1$ mert $a_1 b_1 = b$
Lehet h. $a_1 b_1 \in Ma b$

Kellene egy $a_1 b_1 \in Ma b$

Tudjuk hogy $a \in Ma$ $a_1 \in Ma \Rightarrow a_1 = h_1 a$

$b \in Mb$ $b_1 \in Mb$

$$\Rightarrow b_1 = h_2 b$$

Számok ri

$$(Ma)(Mb) = [M(z_1, a)] [M(z_2, b)] = [M(z_1, a)] [M(z_2, b)] = (Ma)(Mb) = \\ = Mab$$

Teljes a rendszer értelmezése:

Kellene hogy M értelmezés a rendszerre legyen.

(1) A rendszernek egy művelet

$M \times M \rightarrow M$ alakú függvény
↑
egyetlen M -ben M -ra alakú

$$(Ma)(Mb) = \underline{Mab} \text{ az alakú}$$

(2) A művelet asszociatív

$$\underline{[(Ma)(Mb)]} Mc = (Ma) \underline{[(Ma)(Mc)]} \\ (Mab) Mc = (Ma) (Mbc) \\ Mabc = Mabc$$

(3) M -ben van egységelem

Me az egységelem

$$(Me)(Ma) = Ma \text{ és } (Ma)(Me) = Ma$$

$$Mea = Ma$$

$$Ma = Ma$$

(4) M -ben minden elemnek van inverze

A Ma elem inverze Ma^{-1}

$$(Ma)(Ma^{-1}) = Me \text{ és } (Ma^{-1})(Ma) = Me$$

$$Ma a^{-1}$$

$$Me$$

Jelölés: M -t G/M -vel jelöljük

G az M rendszer generátorja

Mivel M az M -vel osztott M -t nem kell osztani és így

VEGE